

ANNA SOŁOGUB

WALORY TURYSTYCZNE PARKU MUŻAKOWSKIEGO

ZARYS TREŚCI

Sława parku Mużakowskiego wciąż nie przekracza granic województwa lubuskiego. Docierają tutaj czasem wycieczki szkolne z pobliskich miast, nieliczni turyści indywidualni oraz mieszkańcy Łęknicy i Bad Muskau. Dzieło księcia Pücklera wciąż pozostaje nieodkryte. Zdecydowanie większym zainteresowaniem cieszy się wśród niemieckich turystów. Opracowanie to wzbogaci wiedzę o tym terenie i zachęci do odwiedzania parku Mużakowskiego – tego unikalnego zabytku. Celem przeprowadzonych badań jest opis i ocena walorów turystycznych parku Mużakowskiego, ich rozmiarów i uwarunkowań rozwoju turystyki.

WPROWADZENIE

Niewiele jest miejsc na Ziemi, które wybrała natura do objawienia tak bujnego nagromadzenia walorów niezwykłych i pięknych, budzących podziw i pokorę wobec jej twórczego rozmachu. Na granicy polsko-niemieckiej, na południu województwa lubuskiego, rozciąga się największa w świecie i prawdopodobnie jedyna widoczna z kosmosu morena czołowa – Łuk Mużakowa. W miejscu, gdzie Nysa Łużycka przedziera się przez morenę czołową, leży Łęknica i Bad Muskau wraz z parkiem Mużakowskiego. Park Mużakowskiego rozłożony jest po obu brzegach granicznej Nysy Łużyckiej. Zajmuje 522 ha po stronie polskiej i 206 ha po stronie niemieckiej. Inicjatorem budowy parku, jak i jego twórcą był książę Hermann von Pückler-Muskau. Zainspirowany ogrodami angielskimi przekształcił starą, bo sięgającą średniowiecza rezydencję w rozległą kompozycję parkową w stylu krajobrazowym. Symbolicznym początkiem był 1815 r., kiedy to Pückler ogłosił list powiadamiający

mieszkańców miasta o zamiarze założenia parku. Prace przy zakładaniu parku kontynuował do 1845 r., kiedy z powodów finansowych zmuszony był sprzedać Muskau. W realizacji projektu brało udział liczne grono doradców. Następcy twórczo kontynuowali myśli Pücklera. W 1883 r. dobra Muskau przeszły na własność rodziny von Arnim. Pozostając w rękach tej rodziny do 1945 r., park pielęgnowany był jako całość. Przejście frontu spowodowało szereg zniszczeń. Po wojnie park podzieliła granica państwowa. W kolejnych latach park pozbawiony pielęgnacji ulegał niszczeniu. Dopiero w 1966 r. część parku uznano za rezerwat ściśle chroniony. W 1991 r. postawiono kamień Pücklera – pamiątkowy głaz poświęcony twórcy parku. To jeden z przykładów dla Europy potencjału turystycznego, jaki zrodziła transgraniczna współpraca w zakresie ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Przebieg granicy po II wojnie światowej rozerwał to „zielone serce” położone po obu stronach Nysy. Idea przywrócenia jego pierwotnego kształtu łą-

czy społeczności miast Łęknicy i Bad Muskau. Postępujące prace konserwatorskie odsłaniają kolejne tajemnice genialnej myśli twórcy parku – księcia Hermanna von Pücklera. Niezwykły spokój tego miejsca skłania turystów do refleksji i wyciszenia. Park Mużakowski to połączenie siły natury i delikatnej ręki człowieka. Charakteryzuje go mistrzowskie wykorzystanie walorów naturalnych. Obejmuje on rezydencjonalny park, ale także tereny miasta oraz pobliskich łąk, lasów, pól, rzek, cieków wodnych. Wznoszące się nad doliną rzeki terasy zostały wykorzystane do usytuowania powiązanych wzajemnie miejsc widokowych i budowli. Park to także unikalny drzewostan o niezliczonej liczbie gatunków. Obecnie w obu częściach parku prowadzone są prace konserwatorskie, których celem jest odtworzenie integralności przestrzennej i układu kompozycyjnego. Rewaloryzacja polskiej części parku prowadzona jest przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, a części niemieckiej przez Fundację Księcia Pücklera – Park Bad Muskau.

W 1999 r. Ośrodkowi i Fundacji za ochronę krajobrazu historycznego przyznano Nagrodę UNESCO im. Maliny Mercouri, a w roku 2002 Nagrodę Europejskiej Fundacji Kultury „Pro Europa”.

W kwietniu 2004 r. park Mużakowski został nagrodzony tytułem „Pomnik historii”, nadanym przez prezydenta RP. 2 lipca 2004 r., podczas odbywającej się w Sozhou w Chinach 28. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa, park został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

METODY BADAWCZE

W niniejszej pracy zostały zastosowane następujące metody badawcze: ankieta, analiza SWOT i metoda bonitacji punktowej.

ANKIETA

Zdaniem J. PIETER (1975), ankieta jest częścią metody statystycznej i przeprowadzana jest masowo. Składa się z pojedynczych pytań w formie pisemnej. Pytania stawiane są pośrednio. Celem pytań jest rozwiązanie problemu. Na wstępie ankiety powinno się przestawić problem badawczy w formie krótkiego referatu. Należy unikać kłopotliwych pytań, stosować dobrą jakość papieru i odpowiednią formę ankiety (grafika, słownictwo).

Badanie przeprowadzono na przełomie lipca i sierpnia 2007 r. w parku Mużakowski, na podstawie kwestionariusza ankiety. Kwestionariusz ankiety został także przetłumaczony na język niemiecki. Próbę stanowili turyści oraz mieszkańcy niemieckiego Bad Muskau i polskiej Łęknicy. Łącznie tworzyli grupę 100 osób. Dobór próby był całkowicie przypadkowy. Następnie wyjaśniono i omówiono wszystkie pytania. Badanie miało charakter anonimowy. Pytania poprzedzał apel skierowany do respondentów, który miał ich zachęcić do wypełnienia ankiety. Otrzymane kwestionariusze ankietowani wypełniali samodzielnie, wyłącznie w obecności prowadzącego badanie. Część została wypełniona poza obecnością ankietera, w punkcie informacyjnym parku Mużakowski, niekiedy rozesłana przez Internet. Respondenci nie zgłaszali problemów z odpowiedzią na którekolwiek z pytań. Wypełnianie kwestionariusza zajmowało im około 10 minut. Badana grupa składała się w większości z kobiet (55%), nie było to jednak zamierzonym celem i nie stanowiło istotnego składnika w analizie wyników badań. Przeprowadzona ankieta zawierała jedno pytanie otwarte: „Co zmieniłby Pan /Pani w parku Mużakowski?” (respondent miał całkowitą swobodę wypowiedzi).

dzi) i kilka o charakterze zamkniętym (tak, nie, nie mam zdania). W ankiecie zastosowano głównie „cafeterie pytań”, większość odpowiedzi na pytania była sformułowana. Zadaniem respondenta był wybór właściwej odpowiedzi. Ankieta miała na celu: określenie narodowości turystów, częstotliwości odwiedzin parku, czasu pobytu w parku Mużakowskim, liczby osób towarzyszących przy zwiedzaniu parku, motywów odwiedzin, uprawianych form turystyki, walorów turystycznych, krajoznawczych, wypoczynkowych, obiektów historycznych w polskiej i niemieckiej części parku. Pytania dotyczyły także: ruchu turystycznego, zagospodarowania turystycznego, atrakcyjności turystycznej, promocji parku Mużakowskiego, oceny oferty rekreacyjno-turystycznej parku. Ostatnie pytanie miało charakter półotwarty: „Czy warto odwiedzić ponownie park Mużakowski” – ta część pytania miała charakter zamknięty, w drugiej części pytania proszono ankietowanych o uzasadnienie odpowiedzi: jeśli tak/nie – dlaczego? Na końcu kwestionariusza znajdowała się metryczka dotycząca płci, wieku i wykształcenia, dzięki której uzyskano informacje o respondentach (załącznik nr 1).

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jednym z podstawowych narzędzi planowania strategicznego. Służy do oceny uwarunkowań rozwoju, poddając analizie różne czynniki o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym, sprzyjające rozwojowi regionu lub stanowiące dla niego barierę. Nazwa SWOT pochodzi od angielskich słów *Strengths* – mocne strony, *Weakness* – słabe strony, *Opportunities* – szanse, *Threats* – zagrożenia. Według Ph. KOTLERA (2002) analiza SWOT opiera się na wyczerpującym badaniu czterech obszarów: analiza kon-

kurencyjności firmy, identyfikacja trendów branży danej firmy, ocena firmy, badanie obecnych i przyszłych klientów. Analiza ta prowadzi do przyjęcia takich celów i strategii, które stanowią połączenie mocnych stron przedsiębiorstwa z szansami na rynku. Analiza ta często stosowana jest w ekonomii i zarządzaniu, od pewnego czasu ma zastosowanie w turystyce.

Zdaniem A. KOWALCZYKA (2002,) metoda ta jest używana do określania możliwości rozwoju turystyki na danym obszarze. Najczęściej pod określeniem „mocne strony” i „słabe strony” rozumiane są czynniki wewnętrzne mające wpływ na rozwój danego zjawiska, natomiast pojęcie „szanse” i „zagrożenia” są stosowane dla czynników zewnętrznych. Niekiedy przez pojęcie „mocnych stron” i „słabych stron” można zrozumieć aktualne uwarunkowania danego zjawiska, podczas gdy „szanse” i „zagrożenia” mogą odnosić się do sytuacji, jakie mogą występować dopiero w przyszłości.

Za K. KOZUCHOWSKIM (2005) w analizie SWOT rozpatruje się pozytywne i negatywne aspekty warunków zagospodarowania oraz możliwości i bariery planowanych przedsięwzięć gospodarczych. „Analiza SWOT znajduje zastosowanie do planowania rozwoju gospodarczego, w tym m.in. turystyki na zasadach ekorozwoju – z uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska”.

Przeprowadzona analiza SWOT ma na celu określenie walorów turystycznych oraz szans rozwoju turystyki w parku Mużakowskiego. Za pomocą tej analizy określono mocne i słabe strony parku Mużakowskiego. Zaproponowano formy turystyki, które przyczynią się do aktywizacji turystycznej tego miejsca. Zaproponowano także formy uatrakcyjnienia turystycznego i zagrożenia dla walorów parku Mużakowskiego.

BONITACJA PUNKTOWA

Według KOZUCHOWSKIEGO (2005), waloryzacją środowiska na potrzeby turystyki nazywamy charakterystykę środowiska, w której następuje ocena jakości i siły turystycznych walorów środowiska. Wyniki waloryzacyjnych badań środowiska przyrodniczego określają w przybliżeniu, w sposób niepozbowiony subiektywizmu, prawdopodobne oddziaływanie naturalnych właściwości środowiska przyrodniczego na przebieg zdarzeń turystycznych i rozwój ruchu turystycznego w tym środowisku lub określają prawdopodobne oddziaływanie tych zdarzeń, tego ruchu na środowisko. Waloryzacja wymaga najpierw określenia celu i przedmiotu oceny. Przedmiotem waloryzacji jest zbiór obiektów, które mamy uporządkować w taki sposób, aby każdemu przypisana była ocena wartościująca. Ze względu na cel waloryzacji wybiera się kryterium oceny – poszukuje się takich cech przedmiotu badań, które w uzasadniony sposób decydują o jego walorach. Poszczególne elementy waloryzowanego zbioru posiadają lub nie owe wyróżnione cechy, dlatego można te elementy sklasyfikować. Grupowanie jednostek na podstawie cech ilościowych wymaga użycia pewnych metod. Najbardziej rozpowszechniony sposób mierzenia zbioru cech stanowi bonitacja punktowa. Przyjmuje się skalę bonitacyjną, która jest funkcją określającą związek między cechą – zmienną przyrodniczą a liczbą punktów. Suma punktów odpowiadających wszystkim zmiennym tworzy wynikową zmienną, według której można porządkować elementy badanej zbiorowości. Podział typologiczny może stać się klasyfikacją bonitacyjną – szeregiem bonitacyjnym, czyli każda klasa jest lepsza od poprzedniej i gorsza od następnej. Końcowym etapem jest kwalifikacja. Biorąc pod uwagę cel waloryzacji, przyporządkowujemy wydzielo-

nym klasom bonitacyjnym ocenę syntetyczną. Dzięki temu możemy mówić na przykład o dużej, średniej, małej atrakcyjności terenu.

Atrakcyjność turystyczna jest złożonym pojęciem. Wymaga stosowania wielopłaszczyznowej i kompleksowej analizy cech obszaru Parku Mużakowskiego i jego najbliższych okolic. Celem przeprowadzenia waloryzacji było możliwie obiektywne zidentyfikowanie atrakcyjności parku Mużakowskiego na potrzeby turystyki i rekreacji.

W przedstawionej waloryzacji terenu większość cech otrzymała punktację dodatnią. Niekiedy zastosowano punktację ujemną dla cech, które miały negatywny wpływ na atrakcyjność parku. W bonitacji punktowej wyróżniono następujące kryteria: lesistość, wody, łąki, pola orne oraz ukształtowanie terenu – według K. DUBEL (2000).

WYNIKI BADAŃ

ANKIETA

Ankieta obejmowała 24 pytania. Składała się z dwóch części. Pierwsza część zawierała 21 szczegółowych pytań, drugą część tworzyła metryczka obejmująca trzy pytania. Ankieta została przeprowadzona wśród stu losowo wybranych osób. Nie sprawiła nikomu trudności, była przejrzysta i czytelna. Celem ankiety było zdiagnozowanie walorów turystycznych parku Mużakowskiego, zainteresowania turystów parkiem, najatrakcyjniejszych, zdaniem respondentów, miejsc w parku. Chciano uzyskać informację o częstotliwości odwiedzin parku przez ankietowanych, rodzajach uprawianej w nim turystyki, czasie pobytu, motywie odwiedzin. Liczono na odpowiedź badanych osób, co należałoby zmienić w parku Mużakowskiego i dlaczego warto wracać do tego rajskiego miejsca.

Wśród 100 badanych 62% tworzą Niemcy. Pozostałą grupę 38% ankietowanych stanowią Polacy. Wyniki przeprowadzonej ankiety oraz obserwacje potwierdzają fakt, że w parku Mużakowskiego dominuje ludność niemiecka.

Wśród ankietowanych 27% było mieszkańcami Łęknicy, 28% mieszkańcami Bad Muskau, co łącznie stanowiło 55% ankietowanych. Turystami było zaledwie 45% respondentów. Nadal zaznacza się tendencja do odwiedzin parku przez ludność dwóch miast, na których terenie park leży.

36% twierdzi, że odwiedza park bardzo często, 26% zapoznaje się z parkiem pierwszy raz, 20% zwiedza park rzadko, 18% ankietowanych bywa tu często. Przyczyną rzadkich odwiedzin może być brak ciekawych ofert programowych i dobrego zaplecza turystycznego.

Na pytanie dotyczące czasu pobytu w parku najwięcej, bo 48% ankietowanych deklaruje, że spędza w tym miejscu 1–3 godz., 3–5 godz. spędza 24% ankietowanych, powyżej 5 godz. 12% ankietowanych. 12% ankietowanych odpowiedziało, że spędza tutaj powyżej 8 godz. Ta odpowiedź związana była z pracą na terenie parku. Zaledwie 4% spędza w parku tylko do godziny. Większość respondentów zwiedzało park w towarzystwie 2–3 osób (43%), często także z rodziną i dziećmi (20%) lub z grupą znajomych (18%). Rzadko w parku Mużakowskiego respondenci bywają sami – zaledwie 1% – lub z wycieczką szkolną, studencką, także niewiele – tylko 3%. Ciągłe jest małe rozpowszechnienie wyjazdów do parku grup zorganizowanych.

W historii odwiedzin zapisały się już jednak szkoły m.in. z: Żar, Żarek Wielkich, Trzebiela, Olbrachtowa, Olszyńca, Złotorii, Poznania, Polkowic, Bojanowa i Wolsztyna.

Z obserwacji wynika, że największy ruch turystyczny grup zorganizowanych

ma miejsce w miesiącach: kwietniu, wrześniu i październiku. W okresie wakacyjnym park zwiedzają głównie turyści indywidualni lub grupy zorganizowane, które nie korzystają z usług przewodnika.

Najczęstszymi motywami odwiedzin parku jest chęć poznania przyrody (34% ankietowanych). Często motywem staje się chęć odbycia pieszych wędrówek (27%) lub chęć wypoczynku poza miastem (24%). Ankietowani wskazują także inne motywy odwiedzin parku: 4% – prace porządkowe w parku, zwiedzanie najpiękniejszych polskich zabytków UNESCO – 3% respondentów, ankietowani wskazują też: motywy związane z zaspokajaniem potrzeb emocjonalnych i estetycznych, wycieczki rowerowe, przekazywanie wiedzy o parku grupom zorganizowanym, chęć miłego spędzania czasu z bliską osobą poza miejscem zamieszkania, pragnienie poznawania sztuki ogrodowej, chęć poznawania okolicy, pasja robienia zdjęć, przejazd przez Bad Muskau, działalność uzdrowska. Czynniki przyrodnicze obecnie są w przeważającej części deklarowanych motywów. Turyści pragną wypoczywać na łonie przyrody, poznawać ją i podziwiać, chcą choć na krótko uciec od uciążliwego i stresującego środowiska miejskiego. Obserwacje ptaków są dla nich także atrakcyjnym zajęciem.

Dominującą formą uprawiania turystyki jest turystyka piesza (50%). 37% uprawia turystykę rowerową, zaledwie 10% turystykę konną. 2% ankietowanych zadeklarowało uprawianie turystyki zdrowotnej, uzdrowskiej, związanej z leczniczymi właściwościami wód. Kierunki rozwoju turystyki oraz charakter środowiska przyrodniczego jednoznacznie wskazują na najbardziej pożądane formy, które powinien przyjąć ruch turystyczny. Są to turystyka piesza, rowerowa i konna. W zależności od wa-

runków pogodowych park Mużakowskiego można zwiedzać pieszo, rowerem lub na wózki – konno. Jazda konna ma walory zarówno formy turystyki, jak i rekreacji, a nawet rehabilitacji. Ta forma zwiedzania parku odznacza się niewątpliwymi walorami, pozwalającymi zarówno na uprawianie krajoznawstwa, jak i czynnej rekreacji w bliskim kontakcie z naturą. Przejazdy bryczkami organizuje Gospodarstwo Agroturystyczne Franciszek Mukoid z Żarek Wielkich. Dla rozwinięcia tej formy rekreacji niezbędne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, takiej jak: małe stadniny z miejscem do nauki jazdy konnej oraz starannie przygotowane i zabezpieczone trasy biegnące po parku. Turystyka rowerowa zakłada przygotowanie kondycyjne i sprzętowe. Proponowane ścieżki rowerowe po parku Mużakowskiego: ścieżka zielona – kolor wiosny, ścieżka pomarańczowa – cztery pory roku, ścieżka rowerowa bordowa – cztery pory roku. Planuje się stworzenie kolejnych ścieżek rowerowych i szlaków. Zakłada się także stworzenie w Łęknicy, w pobliżu parku Pücklera, stacji rowerowej. Wielu turystów indywidualnych przybywa tu bez zamiaru korzystania z roweru podczas zwiedzania. Obecność takiej stacji mogłaby ich skłonić do zmiany planów. Turystyka piesza, uprawiana przez 50% respondentów, wiąże się z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury: oznakowane szlaki i ścieżki, dobrze działające i odpowiednio wyposażone punkty informacyjne. Proponowane są trzy turystyczne ścieżki piesze: ścieżka piesza żółta – kolory lata, ścieżka piesza czerwona – kolory jesieni, ścieżka piesza niebieska – kolory zimy.

Park może być wykorzystywany do różnych form turystyki. Możemy tutaj mówić o uniwersalności atrakcyjności turystycznej (WARSZYŃSKA, JACKOWSKI 1978).

Na pytanie dotyczące dominujących walorów turystycznych parku Mużakowskiego większość ankietowanych wskazuje walory przyrodnicze – 43%, 21% kulturowe, 20% wypoczynkowe, 12% krajoznawcze. Są osoby, które uważają za dominujące walory turystyczne: walory historyczne 2% i możliwość zbierania grzybów 2%. Zbieranie płodów leśnych jest bardzo atrakcyjną czynnością podczas wycieczek czy specjalnych wypraw do parku.

Na pytanie: „Co zmieniłby Pan/ Pani w Parku Mużakowskim?” respondenci odpowiadali przede wszystkim: oznakowanie tras, toalety, kosze na śmieci, nowe ścieżki, poprawienie nawierzchni ścieżek, za mało jest ścieżek rowerowych w kierunku Żarek Wielkich, wytyczenie ścieżek pieszych i rowerowych po niemieckiej stronie parku, jakość i liczbę parkowych oznaczeń, większe nakłady na utrzymanie czystości i porządku szczególnie po stronie polskiej parku, wytyczenie szlaków rowerowych po polskiej stronie parku, oznaczenie obiektów, kontynuowanie rewaloryzacji parku według zamierzeń jego twórcy, jeden z respondentów zmieniłby nawet miejsce położenia parku na inny kraj – może tam doceniliby go bardziej, oznaczenie w parku historycznych dębów, poprawa zagospodarowania turystycznego, zagospodarowanie po polskiej stronie parku, dostosowanie punktu informacyjnego po polskiej stronie na potrzeby turystów (punkty informacyjne powinny być wyposażone w apteczki pierwszej pomocy), wybudowanie parkingów po polskiej stronie parku, zamieszczenie polskich napisów po niemieckiej stronie parku, odtworzenie kolejnych obiektów, oznakowanie ścieżek i punktu informacyjnego po stronie polskiej, więcej miejsc siedzących do odpoczynku, wykreowanie marki parku przez zastosowanie charakterystycznych symboli w promocji,

większe nakłady na promocję parku Mużakowskiego.

Odpowiadając na pytania dotyczące obiektów historycznych, które warto zobaczyć po stronie polskiej, respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. Aż 73% osób wskazało na kamień Pücklera, 56% zaznaczyło most Królewski i Arkadowy, a 43% Wiadukt. 40% uważa, że Teras Domku Angielskiego, 36% Teras Mauzoleum, 31% Złote Wzgórze, 24% Widok Fredy, 18% Ruiny Folwarku, 16% Grób Nieznajomego. 3% osób wskazało inne obiekty: historyczne dęby, pień po dębie Hermanna, Szlak Doliny Nysy, 5% wnioskowało, że wszystkie obiekty po polskiej stronie parku Mużakowskiego są godne zobaczenia.

Na pytanie, które obiekty historyczne po niemieckiej stronie parku są najatrakcyjniejsze, ankietowani również mogli wskazać więcej niż jeden eksponat. Najczęściej za najatrakcyjniejszy uznawali Nowy Zamek, aż 65% ankietowanych, Stary Zamek, aż 63%. Równie atrakcyjne wydają się: Folwark Zamkowy – 47%, Ruiny Kościoła – 24%, Czerwony Mostek – 22%, Dom Kawalerski i Glorieta – po 16%. 13% ankietowanych jako atrakcyjne wskazało na Mostek Owczarza, Wielki Wąwóz, Łąźnie Hermanna. Ankietowani jako atrakcyjną ocenili także Stację Kolejki Wąskotorowej i Oranżerię.

Respondenci zgodnie ocenili, że zagęszczenie szlaków turystycznych, liczba ścieżek edukacyjnych i baza noclegowa są za małe. Tak twierdziło ponad 60% ankietowanych. Oceny jakości obsługi turystycznej były zróżnicowane. 34% uważało, że jest ona właściwa, 33% że jest za mała, 33% ankietowanych nie miało na ten temat zdania. Odpowiedzi wynikały stąd, że część osób nie korzystała z bezpłatnej usługi przewodnickiej w czasie zwiedzania parku. Dostępność informacji turystycznej 49% uznało za właściwą, 44% za niewłaściwą, 7%

ankietowanych nie miało na ten temat własnego zdania.

Z badań wynika, że zdaniem 51% ankietowanych na atrakcyjność turystyczną parku Mużakowskiego wpływają wartości krajoznawcze, zdaniem 31% osób walory przyrodnicze. Według 16% ankietowanych znaczenie ma położenie geograficzne. Dwie osoby uważały, że na atrakcyjność tego miejsca wpływa organizowane corocznie Święto parku Mużakowskiego.

Na pytanie, jakie walory krajoznawcze dominują w parku, 40% respondentów uznało, że zespół obiektów stanowiących dziedzictwo epok, 29% twierdzi, że są to punkty widokowe, 13% pamiątki historyczne i 8% zarówno bogactwo flory i fauny, jak i imprezy regionalne, na przykład Święto parku Mużakowskiego.

Aż 66% badanych uważa, że ciekawy krajobraz jest walorem wypoczynkowym, który ceni sobie w parku Mużakowskiego. 11% osób uznało za taki walor łatwy kontakt z wodą i drzewami, 7% niski stopień urbanizacji i dobry klimat. Respondenci zwracają uwagę na inne walory wypoczynkowe. 5% ankietowanych jako walor wypoczynkowy dostrzega założenia ogrodowe, 3% charakterystyczne miejsca do odpoczynku i krajobraz wizualny 1%.

Większość ankietowanych zaobserwowała, że promocja parku Mużakowskiego jako miejsca posiadającego owe walory turystyczne jest zdecydowanie za mała – 63% odpowiedzi. Jest to dość wysoki wskaźnik, który świadczy o tym, że zarząd parku musi coś w tej kwestii zrobić. Tylko 21% respondentów uważa promocję parku za wystarczającą, a 16% nie ma na ten temat własnego zdania. Walory turystyczne stanowią punkt wyjścia do wykreowania produktu turystycznego. Park trzeba umiejętnie wypromować. W promocji można wyko-

rzystać motyw diademu z brylantem. „Morena ma kształt, który można przyrównać do diademu. W jego centralnej części (prawie dokładnie pośrodku łuku) znajduje się brylant, czyli park Pücklera. Jak już wspomniano, park ten jest w powszechnym odbiorze największą atrakcją turystyczną tego regionu, wpisaną na listę UNESCO. Dlatego należy go odpowiednio wyeksponować. On przyciągnie uwagę, a dzięki niemu będzie można zaproponować turystom poznanie całego »diademu«, gdyż oba te elementy są nierozdzielalne – bez istnienia moreny czołowej i przełomu Nysy nie byłoby warunków do założenia parku Mużakowskiego” (FETZKI 2006). Innymi motywami w promocji może być podkowa – symbol szczęścia i turystyki konnej na terenie parku Mużakowskiego.

Na pytanie: „Skąd przed przyjazdem czerpał Pan/ Pani informację na temat parku?”, ankietowani odpowiadali: od rodziny, przyjaciół znajomych – 60%, własnych, poprzednich doświadczeń – 13%, nie korzystało wcale – 10%, z Internetu – 9%, z map – 2%, z biura podróży, biura informacji turystycznej – 2%. Ankietowani podali także inne źródła informacji o parku Mużakowskiego: kurs pilota wycieczek, książki, film edukacyjny, oznakowania w rejonie parku. Nikt z ankietowanych nie korzystał z przewodników turystycznych po parku, ponieważ nie zostały jeszcze opublikowane.

55% badanych twierdzi, że oferta rekreacyjno-turystyczna parku Mużakowskiego jest zadowalająca, 20% – że jest atrakcyjna, 16% uważa ją za niedostateczną, a 6% nie ma na ten temat własnego zdania.

64% badanych zauważyło w ostatnim czasie wzrost ruchu turystycznego, 5% spostrzega, że ruch turystyczny ma-

leje. 32% ankietowanych nie miało na ten temat własnego zdania.

100% ankietowanych uważa, że warto ponownie odwiedzić park Mużakowskiego. Ankietowani najczęściej wskazują następujące argumenty: walory turystyczne, jest spokojnie, przyjemnie, można podziwiać przyrodę, park posiada walory estetyczne, przyrodnicze, widokowe, historyczne, krajobrazowe, kulturowe, jest tu ciekawie wiosną, kiedy przyroda budzi się do życia, i jesienią, gdy liście mienia się różnymi barwami, jest tu coraz ładniej, jest jak w bajce. Warto wrócić tu żeby się przejechać bryczką po parku, trudno zwiedzić go całego za pierwszym razem, jeden dzień na ogrom założenia parkowego to stanowczo za mało, w ciągu paru godzin trudno zobaczyć wszystko, jest tu cisza potrzebna do przemyśleń i odpoczynku psychofizycznego, ten park jest inny niż wszystkie. Warto przyjechać tu kolejny raz ze względu na ciekawe drzewostany, tutaj można odpoczywać indywidualnie, z rodziną, w większej grupie, jest to bardzo atrakcyjna turystycznie okolica, piękne krajobrazy, to jedyne w swoim rodzaju miejsce, park położony na terenie dwóch państw, ciekawa przyroda, zdrowe powietrze, można się tutaj odprężyć i zrelaksować. Imponują naturalne walory po stronie polskiej parku i bogactwo rezydencjonalne w niemieckiej części. Warto tu przyjechać kolejny raz, ponieważ rewaloryzacja jeszcze nie jest zakończona, nadal trwa odnawianie Nowego Zamku. Ciekawe jest ukształtowanie powierzchni. Można uprawiać tutaj różne formy turystyki. Dla rowerzystów park stanowi dużą frajdę. Powyższe argumenty świadczą o tym, że miejsce to jest warte niejednokrotnych odwiedzin. Wspaniały punkt na rodzinny piknik. Na terenie parku Mużakowskiego istnieje możliwość zorganizowania ogniska dla wycieczek szkolnych, z wcześ-

niejszym pisemnym ustaleniem terminu z zarządem parku. Poza tym, niesamowite są malownicze ścieżki, które właśnie teraz jesienią, gdy zalegają na nich liście, wyglądają rewelacyjnie. Również sama Nysa Łużycka, ścieżka wzdłuż niej i widoki ze wzgórz są prawdziwą uczątką dla oczu. Ankietowani dodają do tego setki gatunków roślin, miejsca do odpoczynku, przejażdżki bryczką konną i już każdy powinien wiedzieć, dlaczego warto ów park odwiedzać. Być w tym parku to bezcenne przeżycie, warto je powtarzać. Park Mużakowskiego jest najwybitniejszym osiągnięciem architektury ogrodowej. To miejsce oferuje turystom mnóstwo walorów i przeżyć oraz udany wypoczynek. Warto tu spędzać wolny czas i wędrować śladami historii.

W badaniu wzięło udział 55% kobiet i 45% mężczyzn. Wśród ankietowanych dominowały kobiety w przedziale wieku od 18 do 59 lat (39 kobiet, 70,91% ankietowanych kobiet), dużą grupę stanowiły kobiety w wieku 60 lat i więcej (12 kobiet, 21,82% ankietowanych kobiet). Zaledwie 4 kobiety – 7,27% ankietowanych, była w przedziale wiekowym do 17 lat. 36 mężczyzn (80% badanych) była w przedziale wiekowym od 18 do 64 lat, a 9 mężczyzn (20% ankietowanych mężczyzn) mieściło się w przedziale wiekowym 65 lat i więcej. Jak zauważono, park Mużakowskiego odwiedzają przede wszystkim osoby w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Respondenci w większości posiadali wykształcenie średnie (58%), wykształceniem wyższym legitymowało się 26% osób ankietowanych, 9% wykształceniem zawodowym i 4% wykształceniem podstawowym.

Na podstawie przeprowadzonej analizy i obserwacji stwierdza się, że walory przyrodniczo-krajobrazowe predysponują park Mużakowskiego do pełnienia funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Turystyka w par-

ku Mużakowskiego jest dziedziną o dużym potencjale i możliwościach rozwojowych. Warunkiem rozwoju turystycznego jest prawidłowe rozpoznanie potrzeb i oczekiwań społecznych. Ze względu na niewystarczającą infrastrukturę turystyczną, jak również brak kampanii promocyjnej o ogólnopolskim, a nawet europejskim zasięgu turystyka w parku Mużakowskiego i jego walory nie są szeroko rozpowszechnione.

ANALIZA SWOT

Mocne strony

- Bogactwo walorów i atrakcji turystycznych.
- Zachowany krajobraz kulturowy.
- Atrakcyjność środowiska przyrodniczego.
- Przełom Nysy Łużyckiej przez wał moreny czołowej, charakterystyczne tarasy widokowe.
- Bogactwo flory i fauny.
- Wpis transgraniczny na prestiżową listę UNESCO jako wspólne dziedzictwo polsko-niemieckie. (Wpis transgraniczny posiada także Puszcza Białowieska).
- Uznanie parku Mużakowskiego za pomnik historii.
- Położenie na terenie parku krajobrazowego Łuk Mużakowa.
- Rozwój turystyki konnej – zwiedzanie parku bryczkami zaprzęgniętymi w konie husyckie.
- Rozwój turystyki pieszej, rowerowej i zdrowotnej (uzdrowskiej), wykorzystującej właściwości wód leczniczych.
- Działalność uzdrowska w Bad Muskau.
- Święto parku Mużakowskiego i inne imprezy, takie jak plenery malarskie, biegi mużakowskie, rajdy rowerowe.
- Wydanie informatorów krajoznawczych.

- Bezpłatny wstęp do parku i bezpłatna usługa przewodnicka.
- Dostępność przez cały rok od świtu do zmierzchu.
- Obecność problematyki związanej z parkiem na wystawach, konferencjach naukowych, w programach edukacyjnych dla służb konserwatorskich, działaczy turystycznych i studentów.
- Wystawa fotograficzna prezentująca polskie dziedzictwo kulturowe i naturalne wpisane na listę UNESCO w hali krakowskiego Dworca Głównego w sierpniu 2007. Ekspozycja została przygotowana w trzech językach: polskim, angielskim i francuskim.
- Współpraca polsko-niemiecka w celu rewaloryzacji parku Mużakowskiego.
- W Łęknicy odbywają się Lubusko-Saksońskie fora turystyczne. Ma to na celu integrację organizatorów turystyki, przy okazji promocję parku Mużakowskiego i Łuku Mużakowa.
- Działająca szkoła ogrodników.
- Możliwość zorganizowania ogniska w parku Mużakowskiego.

Słabe strony

- Słaba promocja parku.
- Brak transgranicznych ofert turystycznych.
- Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna, głównie po stronie polskiej.
- Niedostosowanie punktu informacji do potrzeb turystów.
- Słabe oznakowanie parku.
- Słaby stan techniczny niektórych zabytków architektonicznych.
- Niedostateczna liczba wytyczonych ścieżek i szlaków.
- Brak toalet po stronie polskiej.
- Brak utwardzonego, oznakowanego parkingu.

Szanse

- Zakłada się przystosowanie Nysy Łużyckiej na potrzeby turystyczno-re-

kreacyjne. Planowana jest budowa szlaku wodnego, spływu kajakowego na trasie Łęknica–Siedlec, docelowo Pieńsk, Gubin. Celowe staje się pobudowanie stanic. Turystyka kajakowa na tym terenie ma charakter tranzytowy. Wskazane byłoby opracowanie projektu skłaniającego turystów do dłuższego postoju i wizyty w parku Mużakowskiego.

- Największą szansą jest idea stworzenia w Bad Muskau i Łęknicy ośrodka lecznictwa uzdrowiskowego o znaczeniu ponadregionalnym i ustanowienie turystyki jako dominującego produktu regionu (Strategia Zintegrowanego Rozwoju Obszaru Przygranicznego Łęknica-Bad Muskau, 2002) Jak zauważamy, w planach miast Łęknica i Bad Muskau jest nadanie temu regionowi charakteru uzdrowiskowego, a co się z tym wiąże turystyki zdrowotnej. Zakłada się utworzenie ośrodka lecznictwa zdrojowego, termalnego, wykorzystującego złoża gorącej wody mineralnej zalegającej w dolinie Nysy Łużyckiej. Zakłada się poszerzenie oferty związanej z uzdrowiskiem o dodatkową ofertę usług turystycznych.

- Rozbudowa uzdrowiska w Bad Muskau. Nowe budynki miałyby stanąć za fasadą domu zdrojowego Hermannsbad i Willi Bellevue, nie zaburzając historycznego obrazu całości. Ośrodek miałby być nastawiony na fitness, odprężenie, dobre samopoczucie, oderwanie od codzienności (STEINTZ i in. 2003).

- Postępujące prace rewaloryzacyjne w parku Mużakowskiego.

- Odtworzenie Domku Angielskiego z zachowaniem racji historycznych, zachowanie i prezentacja fundamentów jako „śladów miejsca”, wytrzebiecie zarośli. Po uzyskaniu środków finansowych odbudowa Domku Angielskiego i jego zagospodarowanie. Mógłby on pełnić rolę schroniska. Wokół niego, jak za dawnych czasów, strzelnica, kawiarnie, miejsce na zabawę i tańce. Byłoby to miejsce

odpoczynku i rekreacji dla turystów. By tradycji stało się zadość, można by podawać tu angielską herbatę.

- Odbudowa Mostu Angielskiego.
- Odtworzenie arboretum, gdzie można by prowadzić hodowlę, badania i wystawy roślin.
- Utworzenie muzeum Pücklera w Nowym Zamku.
- Oznakowanie obiektów i tras jak za czasów księcia Pücklera na kamieniach.
- Inwestycja w promocję w mediach, nie tylko o zasięgu lokalnym.
- Poprawa bazy noclegowej po polskiej stronie parku. Budowa pensjonatów, schroniska młodzieżowego, gospodarstw agroturystycznych.
- Tereny i obrzeżenia parku Mużakowskiego można zagospodarować pod lokalizację pól golfowych.
- W otulinie parku urządzenie placu turniejowego i stadniny.
- Pomoc finansowa z Unii Europejskiej.
- Budowa nowych szlaków, ścieżek rowerowych i do jazdy konnej. Należałoby zaproponować piesze i rowerowe ścieżki po stronie niemieckiej parku.
- Otworzenie stacji rowerowej z parkingiem, wypożyczalnią rowerów i punktem napraw.
- Organizowanie częstych wycieczek szkolnych z całej Polski i Niemiec. Skierowanie oferty turystycznej dla młodzieży szkolnej, studentów: geologii, geografii, turystyki, historii, środowiska.
- W związku z przewidywanym zwiększeniem ruchu turystycznego należy szkolić nową kadrę polsko-niemieckich przewodników.
- Projekt pokazowej farmy z przejęciem tradycyjnych wzorców polskiego rolnictwa. Na polach miałyby odbywać się pokazowa i doświadczalna uprawa roślin. Turyści mogliby uczestniczyć w zbiorach. Pückler opisywał tor wyścigowy,

owczarnię i tkalnię, które należałoby odbudować. W dawnej owczarni można by utworzyć muzeum rolnictwa. Na pobliskich terenach można zorganizować wystawę maszyn rolniczych. Plan ten powstał w celu podkreślenia rolniczego charakteru Łęknicy oraz gospodarczego wykorzystania turystyki ekologicznej (STEINTZ i in. 2003).

- W parku Mużakowskiego, zgodnie z ideą Pückler, odbywać ma się Letni Festiwal Muzyczny, obejmujący koncerty, warsztaty muzyki klasycznej i współczesnej.
- Nad rzeką miałby powstać plac kempingowy obejmujący: pole zabaw, łąkę na pikniki, miejsce do wędkowania, amfiteatr, przystań dla wypożyczalni łodzi (STEINTZ i in. 2003).
- Wzbogacenie i oznakowanie punktu informacyjnego po stronie polskiej.
- Utworzenie w Łęknicy biura turystycznego organizującego wycieczki po parku Mużakowskiego i Łuku Mużakowa.
- Budowa utwardzonego i oznakowanego parkingu po stronie polskiej.
- Wydanie przewodnika turystycznego po parku Mużakowskiego.
- Szansą wydaje się rozwój turystyki alternatywnej: geoturystyki związanej z atrakcyjnym ukształtowaniem terenu, ekoturystyki, czyli turystyki dla osób, dla których główną atrakcją jest kontakt z rzadkimi gatunkami flory i fauny, turystyki historyczno-kulturowej, która koncentruje się na dziedzictwie księcia Pücklera.

Zagrożenia

- Bliskość innych parków po stronie polskiej i niemieckiej.
- Zbyt duża liczba turystów, niosąca zagrożenie dla środowiska naturalnego (antropopresja).
- Brak środków finansowych.
- Sezonowość turystyczna.

- Wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej pobliskich gmin.

- Upadek bazaru przygranicznego – gmina będzie uzyskiwać mniejsze dochody na rozwój turystyki.

- Zanik kultury łużyckiej.

- Rozwijająca się działalność grup o charakterze przestępczym, zajmujących się działalnością sutenerską, która może spowodować zanik zainteresowania turystyką w rejonie parku (względny etyczne, brak poczucia komfortu wypoczynku).

Z analizy SWOT wynika, że park Mużakowski ma ogromne szanse na rozwój turystyki. Przed władzami miast i konserwatorów jest jeszcze wiele do zrobienia. Owe szanse wzmacniają pozytywne oddziaływanie mocnych stron i pozwalają unicestwić słabe strony. Celem tej analizy jest wykorzystanie atutów parku i podjęcie działań, które doprowadzą do wyeliminowania jego słabych stron. Planując przyszłość, park musi liczyć się także z zagrożeniami. Prognozowanie przyszłości powinno mieć postać wielowariantową, to znaczy: park powinien nie tylko wpływać na rozwój turystyki, lecz także chronić swoje walory. Analiza SWOT pozwoli na wytyczenie kierunków działań w celu rozwoju i promocji turystycznej parku.

WALORYZACJA TERENU
METODĄ BONITACJI PUNKTOWEJ
W CELU OKREŚLENIA
ATRAKCYJNOŚCI DLA TURYSTYKI I REKREACJI

Waloryzacja jest metodą służącą określeniu wartości obszarów. Na bazie zebranych informacji, za pomocą bonitacji punktowej, wykonano waloryzację terenu parku Mużakowskiego. Celem niniejszego badania było wyodrębnienie z przestrzeni elementów środowiska przyrodniczego będących nośnikami walorów turystycznych oraz określenie ich atrakcyjności, przydatności dla turystyki

i rekreacji. Przeprowadzono uproszczoną metodę bonitacyjną opartą na opracowaniach T. BARTKOWSKIEGO (1974), D. SOŁOWIEJ (1992); K. DUBEL (2000). Na pierwszym etapie podzielono obszar parku na jednostki o tym samym kształcie i tej samej powierzchni. Jednostkami, które przyjęto „za pola podstawowe geometryczne” (BARTKOWSKI 1974) są kwadraty o pow. 0,25 km². Nałożono siatkę kwadratów na obszar parku Mużakowskiego. Analizę przeprowadzono na podkładzie mapy topograficznej badanego obszaru. W ten sposób park Mużakowski został podzielony na 55 pól. W ramach wydzielonych pól podstawowych dokonano oceny występujących w polu „jakości” środowiska geograficznego.

W tym systemie bonitacyjnym do oceny pól podstawowych wykorzystano sześć cech reprezentujących rodzaje pokrycia terenu i jego urzeźbienie. Rozkład punktów bonitacyjnych przedstawiono w tab. 1.

Za najatrakcyjniejsze z turystycznego punktu widzenia uznano lasy, będące jednym z największych walorów parku Mużakowskiego. Lasy stanowią najciekawsze i poznawczo najbogatsze zbiorowiska roślinne. Dostarczają turyście wrażeń estetycznych, wypełniają krajobraz barwą, formą, a nawet dźwiękiem i zapachem. Zbiorowiska roślinne w znacznym stopniu kształtują warunki wypoczynku, współtworzą mikroklimat rekreacyjny. Zbiorowiskom roślinnym przypisuje się także właściwości filtracyjno-detoksykacyjne, bioterapeutyczne, psychoregulacyjne (A. KRZYMOWSKA-KOSZTROWICKA 1997).

Drugim w hierarchii komponentem środowiska przyrodniczego podlegającym ocenie jest woda (rzeki, jeziora, ciekły). Zbiorniki wód powierzchniowych stanowią pewną osobliwość ludzkiego środowiska i stają się atrakcją turystyczną. Wody powierzchniowe są cennym

Tabela 1. System bonitacji środowiska przyrodniczego
Table 1. System of natural environment classes

Odsetek pokrycia pola podstawowego	Liczba punktów bonitacyjnych					Obszar zurbanizowany [% sumy punktów]
	las	woda	łąka	pola orne	rzeźba	
10	10	5	1	1	+ 1 punkt za każde 10 m wysokości względnej (względem doliny Nysy Łużyckiej 98 m n.p.m.)	-10
20	20	10	2	1		-20
30	32	16	3	1		-30
40	38	19	4	2		-40
50	40	20	4	2		-50
60	42	21	4	2		-60
70	46	23	4	2		-80
80	48	24	4	2		-90
100	50	25	5	3		

Na podstawie K. DUBEL (2000)

składnikiem krajobrazu wizualnego i krajobrazu multisensorycznego. Istotną rolę w szeregu bonitacyjnym przyznano też łąkom, mającym znaczenie dla regeneracji psychofizycznej człowieka. Niżej oceniono pola. Dodatkowe punkty przyznano za różnicowanie wysokości względnej. Obszarom zabudowanym (Łęknica i Bad Muskau) nadano własność czynnika redukcyjnego atrakcyjność terenu. W wyniku zastosowania kryteriów waloryzacji każde z badanych pól uzyskało wartość liczbową.

Każda otrzymana suma punktów odpowiada jednej z klas atrakcyjności turystycznej, przedstawionych w tab. 2. Punktację przyznano według wzoru K. DUBEL (2000).

Atrakcyjność pola (w pkt.)

$$= S \cdot (100 - Z) / 100,$$

gdzie: S – sumaryczna liczba punktów uzyskana z oceny walorów środowiska, Z – udział obszarów zurbanizowanych.

W obrębie każdego kwadratu ustalono sumaryczną atrakcyjność turystycz-

Tabela 2. Bonitacja sumująca i klasyfikująca
Table 2. The two systems of natural: summing and classifying

Liczba punktów w polu podstawowym	Klasa bonitacyjna	Kategorie kwalifikacyjne
> 60	A	obszar o bardzo dużej atrakcyjności turystycznej
31–60	B	obszar o dużej atrakcyjności turystycznej
11–30	C	obszar o średniej atrakcyjności turystycznej
< 11	D	obszar o małej atrakcyjności turystycznej

Na podstawie D. SOŁOWIEJ (1992)

Tabela 3. Wyniki waloryzacji przyrodniczej
Table 3. Results of natural valorization

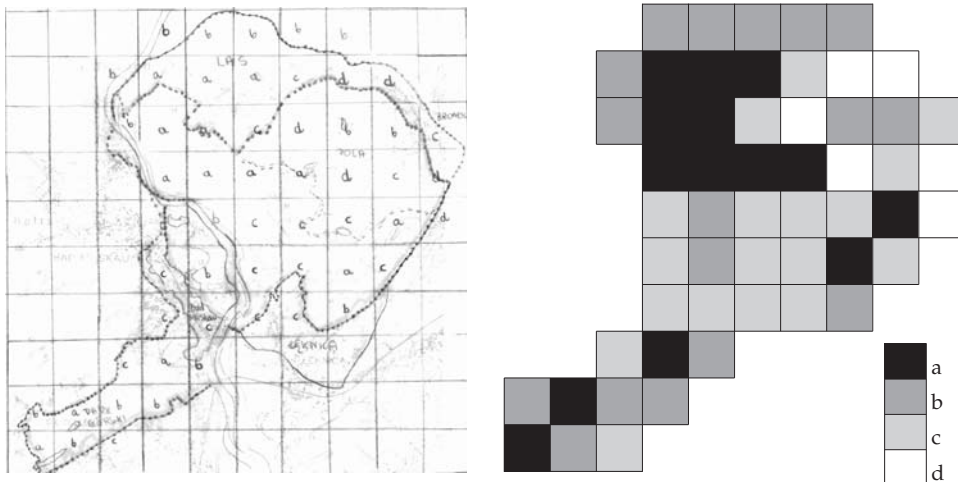
Kategorie kwalifikacyjne	Suma punktów	Liczba pól	Udział powierzchni [%]
Obszar o bardzo dużej atrakcyjności turystycznej	> 60	14	25,45
Obszar o dużej atrakcyjności turystycznej	31-60	17	30,91
Obszar o średniej atrakcyjności turystycznej	11-30	18	32,73
Obszar o małej atrakcyjności turystycznej	< 11	6	10,91
Łącznie		55	100%

ną. Zbiór sumarycznych ocen podzielono na klasy atrakcyjności turystycznej (tab. 2).

Wyniki bonitacji punktowej z podziałem na klasy atrakcyjności turystycznej przedstawiono za pomocą ryc 1.

Obszar parku Mużakowskiego jest atrakcyjny pod względem przyrodniczym.

Tereny o bardzo dużych walorach zajmują 25,45%. Należą do nich: tereny w parku Górskim, arboretum, jeziorka śródleśne, Nysa Łużycka wraz z leśnym pasem przybrzeżnym, głównie w północno-zachodniej części parku. Park Górski otrzymał maksymalną liczbę punktów za rzeźbę terenu. Osiąga 169,9 m n.p.m.

Ryc. Klasy atrakcyjności turystycznej, opracowano na podstawie mapy topograficznej 1 : 25 000
a - bardzo duża, b - duża, c - średnia, d - mała

Fig. Classes of touristic attractiveness, self study on the basis of topographic map 1 : 25 000
a - large, b - big, c - average, d - small

Bardzo dużą atrakcyjność turystyczną posiada także część parku położona na tarasach. Obszary o dużej atrakcyjności zajęte są przez lasy iglaste i liściaste. Ponad 32% to tereny o średnich walorach, pokryte przede wszystkim przez łąki, pojedyncze drzewa, ciekły wodne oraz część parku otaczająca Łęknice i Bad Muskau. Mało atrakcyjne przyrodniczo są tereny pokryte zabudową i polami bronowickimi, które prawie pozbawione są terenów leśnych. Zajmują one 10,91% badanego obszaru.

WNIOSKI

Podjmując temat „Walory turystyczne parku Mużakowskiego”, chciano w szerokim zakresie dokonać rozeznania, czy owe walory turystyczne istnieją i w jakim zakresie decydują o atrakcyjności turystycznej terenu.

Park Mużakowskiego stanowi centralne miejsce Parku Krajobrazowego Łuk Mużakowa. Park Mużakowskiego położony jest na największej w świecie morenie czołowej.

Książę Hermann von Pückler-Muskau jawi się jako człowiek sukcesu, jego park został doceniony dwa wieki później wpisem na listę UNESCO.

Park Mużakowskiego zachwyci każdego swoimi walorami. Może służyć celom powszechnej edukacji społecznej jako szczególna osobliwość krajoznawcza, którego zwiedzanie należy włączyć w programy wycieczek turystycznych oraz edukacyjnych, program lekcji przyrodniczych i edukacji ekologicznej. Uruchomienie tego zamierzenia wymaga szerokiego rozpropagowania i opracowania przewodnika oraz informatora turystycznego.

Utrzymanie atrakcyjności parku Mużakowskiego wymaga dużego wysiłku, ale przede wszystkim wiedzy i umiejętności. Dzięki solidnej i nieustannej

pracy specjalistów od ogrodnictwa park zasłynął z piękna w całej Europie. Unikalne walory przyrodnicze i kulturowe oraz transgraniczne położenie to atuty sprzyjające rozwojowi parku Mużakowskiego. Władze Łęknicy i Bad Muskau zaczęły właśnie w parku, w jego turystycznej atrakcyjności widzieć perspektywy rozwoju. Walory turystyczne przyczyniły się do rozwoju różnych form turystycznych, głównie turystyki pieszej, rowerowej i konnej.

Park Mużakowskiego determinuje kierunki rozwoju miast Łęknica i Bad Muskau. Miasta te pragną w przyszłości wykorzystać walory turystyczne, jakie posiada znajdujący się tam park Mużakowskiego na rzecz rozwoju funkcji turystyczno-usługowej. Dalekosiężne plany rozbudowy istniejącej bazy obsługi ruchu turystycznego wpisane są w działania proekologiczne. W Łęknicy mają powstać, podobne do tych w Bad Muskau, uzdrowiska wykorzystujące wody mineralne, klimat, niezwykłą przyrodę i długoletnią tradycję. Najważniejszym powodem, dla którego przybywają tu coraz większe rzesze turystów, jest szereg walorów turystycznych parku Mużakowskiego. Unikatowa przyroda, walory historyczne i kulturowe stanowią o coraz czytelniejszej przyszłości tego obszaru jako nowego zagłębia turystycznego.

Wyniki przeprowadzonych badań świadczą o tym, że teren jest atrakcyjny turystycznie. Walory turystyczne są motywem odwiedzin parku zarówno przez mieszkańców Łęknicy, Bad Muskau, jak i turystów. Przeprowadzona waloryzacja pozwoliła szczegółowo potwierdzić atrakcyjność przyrodniczą parku Mużakowskiego. Tereny leśne, rzeźba terenu, woda, krajobraz dostarczają niezapomnianych przeżyć estetycznych. Często walory i atrakcje turystyczne pozostają w stanie potencjalnym. Wymagają tros-

ki, aby park Mużakowski mógł za-
błysnąć pełnym blaskiem.

Szansą dla parku Mużakowskiego jest
promocja walorów turystycznych i ro-
zbudowa infrastruktury turystycznej. To
teren, który zaspokoi turystę aktywne-
go, jak i przybysza poszukującego ciszy
oraz odpoczynku.

Tutaj dla każdego Europa staje się
niepodzielna, park łączy narody i bu-
duje pokój. Łużyce stały się swoistą krai-
ną parków reprezentowaną przez Pückle-
rowski ogród.

Chociaż rewaloryzacja założenia wy-
maga jeszcze parę lat, to teren parku
Mużakowskiego stanowi jedyne w swoim
rodzaju piękno, odrębność cech kultu-
rowych, przyrody, budowy geologicznej,
należące do dziedzictwa o wielkim zna-
czeniu. Siła i piękno natury ujmują tu-
rystów tak głęboko, że kto raz widział
park Mużakowski, powróci tu. Jego
walory urzekną każdego. To rewolucyj-
ne rozwiązanie w swojej formie, pionier
stylu krajobrazowego w środkowej Eu-
ropie, miejsce o unikatowych walorach,
o których powinno się jeszcze więcej
pisać, mówić, które trzeba odwiedzać.

Opisany w niniejszym opracowaniu
park Mużakowski oferuje swoje wa-
lory, zapewniając zwiedzającym mnóst-
wo przeżyć i udany wypoczynek. Pobyt
w uzdrowisku, piesze wędrówki, wy-
cieczki rowerowe wśród borów, stawów,
w dolinie Nysy Łużyckiej, zwiedzanie
interesujących miejsc parkowych, udział
w imprezach organizowanych przez Łę-
knicę i Bad Muskau, przejażdżki kolejką
leśną, jazda bryczką są tylko niektórymi
z wielu możliwości spędzenia tu wol-
nego czasu.

Reasumując powyższe rozważania,
można stwierdzić, że park Mużakow-
skiego posiada mnóstwo walorów tu-
rystycznych i tym samym staje się coraz
bardziej atrakcyjny turystycznie. Turys-
tyka powinna zostać rozwinięta do naj-
wyższej rangi gospodarki regionu. Łę-
nica i Bad Muskau wspólnie powinny
wykorzystywać swe walory kulturowe
i przyrodnicze, z uwzględnieniem Łuku
Mużakowa jako wyjątkowego zjawiska
geologicznego i parku Mużakowskiego
jako największej atrakcji turystycznej re-
gionu. Nowy sposób myślenia zakłada
odbudowę miasta, parku, uzdrowiska,
jak było to zaplanowane przez księcia
Pücklera, ale przystosowane na potrze-
by tego stulecia, wiążącej kulturę, natu-
rę, zdrowy styl życia z rozwojem tury-
styki.

LITERATURA

- BARTKOWSKI T., 1974: Zastosowanie geografii fi-
zycznej, PWN, Warszawa-Poznań.
- STEINITZ C. i in., 2003: Alternative futures for the
Prince Pueckler Cultural Landscape = alter-
native Zukunftsvisionen für die Fürst Pückler
Kulturlandschaft = Alternatywne wizje przy-
szłości Krajobrazu Kulturowego Księcia Pück-
lera, Bad Muskau, Łęknica, Nochten, Pu-
blished [Cambridge, MA: Harvard Design
School].
- DUBEL K., 2000: Uwarunkowania przyrodnicze
w planowaniu przestrzennym. Wyd. Eko-
nomia i Środowisko, Białystok.
- KOWALCZYK A., 2002: Geografia turystyki. Wyd.
Nauk. PWN, Warszawa.
- KOZUCHOWSKI K., 2005: Walory przyrodnicze w tu-
rystyce i rekreacji. Wyd. Kurpisz, Poznań.
- PIETER J., 1975: Zarys metodologii pracy nauko-
wej. PWN, Warszawa.
- SOŁOWIEJ D., 1987: Podstawy metodyki oceny
środowiska przyrodniczego. Wyd. Nauk.
UAM, Poznań.

THE MUZAKOWSKI PARK TOURISTIC VALUES

Summary

The Muzakowski Park was created between 1815 and 1845. The Park is surrounded by the glacial landscape of the Muskau Morainic Belt. Bad Muskau and Leknica once one united town, are now separated by the Nysa Luzycka river. However, they are united by a common challenge: the preservation of the beautiful Muzakowski Park. The Park is the unique example of prince Pückler's activity to merge the two towns into one organism. The beautiful nature of the Park and the maintenance of landscape are an important goal of town development. It must be a goal close to the hearts of the town's citizens to maintain the original character of the Park. A chance for the Muzakowski Park is the promotion of its touristic values and the development of its touristic infrastructure. The tourism in Muzakowski Park has got big potential and development capabilities. The condition for the touristic develop-

ment is the appropriate recognition of social needs and expectations. On the basis of fulfilled analysis and observation it is found that natural and landscape values predispose the Muzakowski Park to perform as a touristic and recreation function. Natural monuments, view points and walking trails are impressive for visitors of the Muzakowski Park. Those who have visited the landscape once will certainly come back to this ravishing natural beauty. The Park is on the UNESCO World Heritage List. Results of carried research show, that area is attractive for tourists. Carried study allows to confirm natural attractiveness. Forests, relief, water and landscape supply memorable esthetic impression. Tourism should have the priority in economy of the region development. Summing up the above study shows that The Muzakowski Park possesses a great touristic value. It becomes still more and more interesting.